

Formy współpracy międzynarodowej w Europie

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Film edukacyjny
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Formy współpracy międzynarodowej w Europie

Źródło: dostępny w internecie: pixabay.com, domena publiczna.

Państwa pozostają ze sobą w określonych stosunkach międzynarodowych, które obejmują trzy elementy – współpracę, konflikty oraz brak zaangażowania. Elementy te nie wykluczają się i nie są przeciwstawne. Każde państwo może współpracować z innymi państwami, z innymi pozostawać w pewnym konflikcie albo nie angażować się wcale, a współpracę podejmować tylko w wybranych kwestiach.

Państwa współpracowały ze sobą praktycznie od zawsze. Współpraca ta odbywała się i odbywa zarówno w okresie wojen, jak i pokoju. Każdy rodzaj współpracy może mieć różny zasięg i cel, dlatego wyróżnia się współpracę globalną i regionalną, a także współpracę bilateralną i multilateralną (dwustronną i wielostronną).

Twoje cele

- Omówisz, czym jest współpraca międzynarodowa.
- Scharakteryzujesz formy współpracy międzynarodowej.
- Wyjaśnisz, na czym polega współpraca państw europejskich i jaki ma zakres.

Przeczytaj

Analizując rodzaj i cel [współpracy państw](#), należy spojrzeć na stopień integracji krajów. Za integrację uważa się „proces i stan współpracy między państwami, której celem jest utworzenie wspólnoty międzynarodowej, czyli związku suwerennych państw” (Haliżak, Kuźniar 2006). Integracja państw ma najczęściej podłoże polityczne, w tym gospodarcze. W tym zakresie współpraca może przybierać następujące formy:

- [porozumienie handlowe](#),
- [strefa wolnego handlu](#),
- [wspólny rynek](#),
- [unia celna](#),
- [unia walutowa](#),
- [wspólnota bezpieczeństwa](#).

Przykłady współpracy międzynarodowej w Europie

CEFTA – Central European Free Trade Agreement (Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu)

Flaga Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (CEFTA)

Źródło: domena publiczna.

Porozumienie, podpisane w 1992 r. w Krakowie przez Polskę, Czechy, Słowację i Węgry, zaczęło funkcjonować w 1994 r. Jego celem było utworzenie strefy wolnego handlu i zniesienie ceł do 2001 r. Wymiana handlowa określona w porozumieniu obejmowała tylko produkty przemysłowe i niektóre rolnicze. W 1996 r. do Porozumienia dołączyła Słowenia, która wraz z państwami założycielskimi była członkiem CEFTA do 2004 r. W kolejnych latach zbiór państw tworzących Porozumienie się zmieniał. W latach 1997–2007 członkiem CEFTA była Rumunia, w latach 1999–2007 Bułgaria, a w latach 2003–2013 Chorwacja. Obecnie Porozumienie podpisały następujące kraje: Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Macedonia Północna, Mołdawia, Serbia i UNMIK. Macedonia Północna przystąpiła do Porozumienia w 2006 r., pozostałe państwa w 2007 r.

EFTA – European Free Trade Association (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu)

Flaga Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu

Źródło: domena publiczna.

EFTA to gospodarcza organizacja międzynarodowa założona w 1960 r. przez Austrię, Danię, Norwegię, Portugalie, Szwajcarię, Szwecję i Wielką Brytanię, której celem było

utworzenie strefy wolnego handlu. Dania i Wielka Brytania pozostały członkami EFTA do 1973 r., Portugalia do 1986 r., a Austria i Szwecja do 1995 r. Obecnie do Stowarzyszenia należą Islandia, Liechtenstein, Norwegia oraz Szwajcaria. Celem Stowarzyszenia jest rozwijanie relacji ekonomicznych między państwami członkowskimi i współpraca w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA Agreement).

OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe (Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, OBWE)

Flaga Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

Źródło: domena publiczna.

Organizacja została założona w 1995 r., a wśród jej 57 członków znajduje się Polska, a także państwa pozaeuropejskie (Kanada, Kazachstan, Kirgistan, Stany Zjednoczone, Uzbekistan). Celem organizacji jest:

- umacnianie bezpieczeństwa i współpracy w wymiarze polityczno-wojskowym, gospodarczo-ekologicznym i ludzkim,
- współpraca z innymi organizacjami międzynarodowymi (Unią Europejską, ONZ).

EU – European Union (Unia Europejska, UE)

Flaga Unii Europejskiej

Źródło: domena publiczna.

Początki dzisiejszej Unii Europejskiej sięgają czasów powojennych. W 1952 r. powstała Europejska Wspólnota Węgla i Stali, którą tworzyły Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy i Włochy. W 1957 r. powstała natomiast **Europejska Wspólnota Gospodarcza** (EWG), której celem było utworzenie wspólnego rynku. W 1973 r. rozszerzyła się ona o kolejne państwa – Danię, Irlandię i Wielką Brytanię. Kolejne rozszerzenie wspólnoty nastąpiło w 1981 r. (Grecja) oraz w 1986 r. (Hiszpania, Portugalia). Nazwa Unii Europejskiej zaczęła funkcjonować od 1993 r., czyli od momentu powstania jednolitego rynku. Dwa lata później Unia została rozszerzona o Austrię, Finlandię i Szwecję. Kolejne rozszerzenia wspólnoty następowały w:

- 2004 r. (Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry),
- 2007 r. (Bułgaria, Rumunia),
- 2013 r. (Chorwacja).

W 2020 r. z Unii Europejskiej wystąpiła Wielka Brytania. Obecnie do UE należy 27 państw. Działania podejmowane w ramach organizacji dotyczą następujących dziedzin: badania i innowacje, bezpieczeństwo żywności, energia, handel, polityka celna, jednolity rynek, konkurencja, kształcenie i szkolenie, kultura, podatki, polityka

regionalna, polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, pomoc humanitarna i ochrona ludności, prawa człowieka i demokracja, przedsiębiorstwa i przemysł, rolnictwo, rozwój i współpraca, środowisko, transport, sprawiedliwość i prawa podstawowe, zatrudnienie i sprawy społeczne oraz zdrowie.

Słownik

porozumienie handlowe

uzyskanie preferencyjnego dostępu do konkretnego rynku dla wybranych towarów handlowych

strefa wolnego handlu

forma integracji gospodarczej; połączenie terytoriów kilku państw w jeden obszar celny

unia celna

zniesienie ceł i innych ograniczeń w obrotach handlowych pomiędzy państwami wchodzącymi w jej skład oraz ustanowienie jednolitej taryfy celnej w stosunku do krajów trzecich

unia walutowa

ugrupowanie integracyjne posługujące się wspólną jednostką monetarną, emitowaną przez ponadnarodowy bank centralny

wspólnota bezpieczeństwa

układ stosunków sił między państwami, wykluczający możliwość wystąpienia konfliktu zbrojnego między nimi

współpraca międzynarodowa

porozumienia i umowy między państwami dotyczące realizacji wspólnych celów o charakterze ogólnym, politycznym czy gospodarczym

wspólny rynek

forma integracji gospodarczej polegająca na zniesieniu ceł i innych ograniczeń w handlu między tworzącymi go państwami; prowadzi do wykształcenia wspólnej polityki handlowej

Film edukacyjny

Zapoznaj się z filmem, a następnie wykonaj polecenia.

Trwa wczytywanie danych..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1DUEqFOD>

Film pt.: "Formy współpracy międzynarodowej w Europie"

Film nawiązujący do treści materiału

Polecenie 1

Jakie są początki współpracy państw w Europie i czego ta współpraca dotyczyła?

Polecenie 2

Jakie formy współpracy istnieją obecnie w Europie, a jakich już nie ma? Jakie są powody odejścia od określonych form współpracy?

Polecenie 3

Jak zmieniała się współpraca międzynarodowa w Europie? Podaj przykłady.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wybierz właściwą odpowiedź.

Polska jest członkiem:

CEFTA i EFTA

CEFTA i Unii Europejskiej

Unii Europejskiej i OBWE

Dopasuj nazwę organizacji do opisu.

Organizacja ta „jest nieformalną regionalną formą współpracy czterech państw Środkowej Europy – Polski, Czech, Słowacji i Węgier, które łączy nie tylko sąsiedztwo i podobne uwarunkowania geopolityczne, ale przede wszystkim wspólna historia, tradycja, kultura oraz wartości. Ideą utworzenia Grupy była intensyfikacja współpracy w zakresie budowy demokratycznych struktur państwowych oraz wolnorynkowej gospodarki, a w dalszej perspektywie uczestnictwo w procesie integracji europejskiej. Za datę jej powstania przyjmuje się 15 lutego 1991 r., kiedy to prezydenci Polski Lech Wałęsa i Czechosłowacji Václav Havel oraz premier Węgier József Antall podpisali [...] wspólną deklarację określającą cele i warunki wzajemnej współpracy”.

Grupa Wyszehradzka

„Nadrzędnym celem współpracy [...] było przezwyciężenie podziału Europy i wprowadzenie młodych demokracji państw Europy Środkowowschodniej, w tym głównie Polski, do wspólnoty państw europejskich, a tym samym kontynuowanie dzieła budowy silnej, pozbawionej podziałów Europy. Uznając, że „Polacy, Francuzi i Niemcy są w sposób szczególny odpowiedzialni za sprawę wypracowania w Europie takich form dobrego sąsiedztwa, które sprawdzą się w przyszłości” (fragment wspólnego oświadczenia ministrów spraw zagranicznych Polski, Francji oraz Niemiec w sprawie przyszłości

Trójkąt Weimarski

Europy [...] 29 sierpnia 1991 r.),
ministrowie postanowili zainicjować
dzieło budowy trwałych struktur
współpracy”

Źródło: msz.gov.pl

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij przyczynę zmian zasięgu terytorialnego CEFTA.

Ćwiczenie 5

Jedną z ważniejszych polityk Unii Europejskiej jest polityka regionalna. Przeczytaj poniższy tekst i wykonaj polecenie, wykorzystaj swoją dotychczasową wiedzę.

W jakich kluczowych dziedzinach polityka regionalna Unii Europejskiej stara się wprowadzać zmiany w celu pobudzenia wzrostu gospodarczego?

☞ UE inwestuje na szczeblu lokalnym w ramach polityki regionalnej. Polityka ta dotyczy wszystkich regionów i miast UE i ma na celu pobudzenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz poprawę jakości życia dzięki inwestycjom strategicznym. Dzięki tej aktywnej formie unijnej solidarności mieszkańcy słabiej rozwiniętych regionów mogą wykorzystać możliwości, jakie stwarza największy rynek na świecie. [...] Ogólna polityka ustalana jest na szczeblu UE, ale bieżące zarządzanie funduszami jest owocem współpracy Komisji Europejskiej z władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi.

źródło: www.europa.eu

Na podstawie poniższego tekstu oceń prawdziwość stwierdzeń.

Podstawowym instrumentem wymiaru polityczno-wojskowego jest Forum Współpracy w dziedzinie Bezpieczeństwa, które zajmuje się takimi kwestiami jak środki budowy zaufania i bezpieczeństwa (Confidence and Security Building Measures - CSBMs), kodeks zachowań w polityczno-wojskowych aspektach bezpieczeństwa, regionalne porozumienia kontroli zbrojeń.

Głównym celem Forum Współpracy w dziedzinie Bezpieczeństwa (Forum for Security Co-operation - FSC) jest: a) negocjowanie porozumień o kontroli zbrojeń, rozbrojeniu oraz o środkach budowy zaufania i bezpieczeństwa, b) regularne konsultacje i współpraca w dziedzinach związanych z bezpieczeństwem, c) redukcja ryzyka powstawania konfliktów, d) monitorowanie implementacji porozumień.

Większość dokumentów i zobowiązań związanych z wojskowymi aspektami dotyczy OBWE jako całości i wszystkich państw uczestniczących. Jednakże, niektóre z dokumentów, o kluczowym znaczeniu dla bezpieczeństwa europejskiego, zostały przyjęte i są ważne tylko w niektórych państwach OBWE. Są to Traktat o Konwencjonalnych Siłach Zbrojnych w Europie (CFE) oraz Traktat o Otwartych Przystworzach. Kwestiami związanymi z implementacją tych dokumentów zajmują się odpowiednio Wspólna Grupa Konsultacyjna (JSG) oraz Grupa Konsultacyjna Traktatu Otwartych Przystworzy (OSCC).

Pojęcie wymiaru ludzkiego wprowadzono oficjalnie w 1989 r. w Dokumencie Końcowym konferencji przeglądowej KBWE w Wiedniu, w którym zdefiniowano je jako „zobowiązania [...] dot. poszanowania wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, kontaktów

międzyludzkich i innych zagadnień humanitarnych”. Wynika to z koncepcji wszechstronnego bezpieczeństwa OBWE, która wiąże utrzymanie pokoju i stabilności na kontynencie europejskim z przestrzeganiem przez wszystkie państwa praw człowieka i podstawowych wolności.

Państwa OBWE zobowiązały się do przestrzegania wielu politycznie wiążących decyzji związanych z wymiarem ludzkim Organizacji. Od 1990 r. rozwinęły specjalne instytucje i mechanizmy promujące respektowanie zobowiązań. Główną instytucją, która zajmuje się monitorowaniem zobowiązań OBWE z zakresu wymiaru ludzkiego, a także która służy pomocą państwom członkowskim w ich realizacji jest Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, z siedzibą w Warszawie (Office for Democratic Institutions and Human Rights - ODIHR). Innymi agendami zajmującymi się prawami człowieka są: Wysoki Komisarz do spraw Mniejszości Narodowych (będący jednocześnie instrumentem dyplomacji prewencyjnej) i Przedstawiciel OBWE do spraw Wolności Mediów.

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka zostało ustanowione, na mocy postanowień Karty Paryskiej Nowej Europy, w roku 1990 jako Biuro Wolnych Wyborów. Jego początkowym zadaniem było ułatwianie kontaktów i wymiany informacji dotyczącej wyborów, które odbywają się na obszarze OBWE. W 1992 r. podczas Spotkania Ministerialnego w Pradze rozszerzono znacznie mandat Biura, zmieniając jednocześnie jego nazwę na obecną.

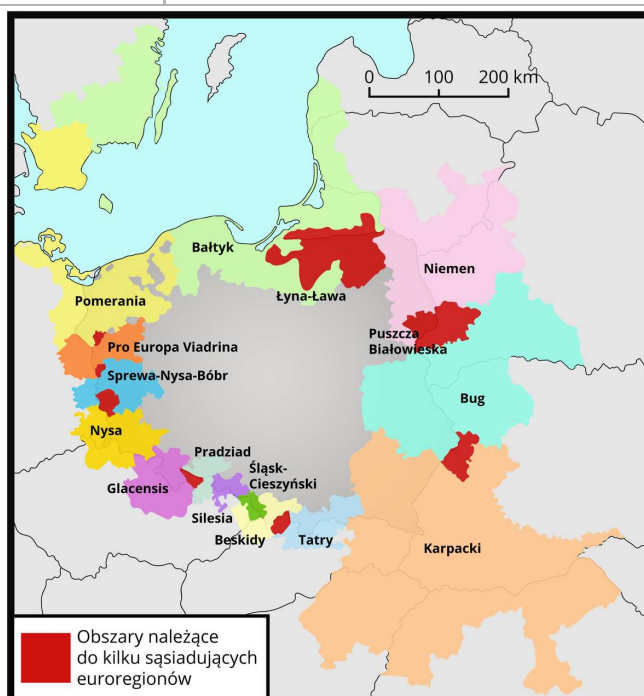

Innym rodzajem współpracy podejmowanej w ramach struktur Unii Europejskiej i Rady Europy jest współpraca transgraniczna. Aby umożliwić taką współpracę, utworzone zostały euroregiony. Współpracę w ramach euroregionów prowadzą gminy i powiaty, a celem jest przewyższanie występujących na granicy problemów i barier. Polska należy do 16 euroregionów, które prezentuje poniższa tabela i rysunek.

Nazwa	Państwa	Rok założenia
Euroregion Nysa	Polska, Niemcy, Czechy	1991
Euroregion Karpacki	Polska, Słowacja, Ukraina, Węgry Rumunia	1993
Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr	Polska, Niemcy	1993
Euroregion Pro Europa Viadrina	Polska, Niemcy	1993
Euroregion Tatry	Polska, Słowacja	1994
Euroregion Bug	Polska, Ukraina, Białoruś	1995

Nazwa	Państwa	Rok założenia
Euroregion Pomerania	Polska, Niemcy, Szwecja	1995
Euroregion Glacensis	Polska, Czechy	1995
Euroregion Niemen	Polska, Litwa, Białoruś	1997
Euroregion Pradziad	Polska, Czechy	1997
Euroregion Bałtyk	Polska, Rosja, Litwa, Szwecja, Dania	1998
Euroregion Śląsk Cieszyński	Polska, Czechy	1998
Euroregion Silesia	Polska, Czechy	1998
Euroregion Beskidy	Polska, Czechy, Słowacja	2000

Nazwa	Państwa	Rok założenia
Euroregion Puszcza Białowieska	Polska, Białoruś	2002
Euroregion Łyna-Ława	Polska, Rosja	2003

Euroregiony

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Na podstawie powyższej tabeli i mapy, własnej wiedzy i materiału lekcji zastanów się, co mogło leżeć u podstaw założenia w 1991 roku Euroregionu Nysa na pograniczu Polski, Niemiec i Słowacji. Zaznacz prawidłowe wyjaśnienia spośród podanych poniżej:

potrzeba poprawy wizerunku regionu

potrzeba podjęcia działań związanych z ochroną środowiska

konieczność przeciwdziałania ruchom niepodległościowym na południu Polski

przemiany na politycznej mapie Europy

niska jakość infrastruktury technicznej

istniejące bariery językowe

potrzeba zwiększenia wydobycia węgla brunatnego

uprzedzenia narodowe

Do podanych opisów euroregionów dopisz ich nazwy.

Euroregion powstał na gruncie Deklaracji II Bałtyckiego Forum Gospodarczego, porozumienie w sprawie utworzenia euroregionu podpisane zostało w Augustowie. Celem euroregionu jest między innymi współpraca w zakresie infrastruktury, zagospodarowania przestrzennego oraz ochrony środowiska.

Euroregion Pradziad

Euroregion realizuje polsko-czeską współpracę transgraniczną. Stolicą euroregionu po stronie czeskiej jest Opawa, a po stronie polskiej – Racibórz.

Euroregion Glacensis

Do euroregionu należy między innymi gmina Łądek-Zdrój i Nowa Ruda, po stronie partnera zagranicznego – Liberk, Machov, Trutnov i Pardubicki Kraj. Celem tej współpracy jest rozwijanie turystyki i zapobieganie klęskom żywiołowym.

Euroregion Silesia

Porozumienie o powstaniu tego euroregionu zostało podpisane w Debreczynie jeszcze w XX wieku. Na terenie euroregionu mieszka ok. 15 mln

Euroregion Niemen

osób. Euroregion stanowi zewnętrzną granicę Unii Europejskiej.

Euroregion obejmuje między innymi Brandenburgię. Istotnym elementem euroregionu jest rzeka, liczne parki krajobrazowe i przyrodnicze. Głównym celem euroregionu jest poprawa warunków życia mieszkańców.

Celem euroregionu jest powstawanie nowych przejść granicznych pomiędzy Polską a Czechami, nazwa euroregionu pochodzi od nazwy jednego ze szczytów znajdujących się na jego terenie. Do euroregionu należy między innymi gmina Głuchołazy i miasto Opole.

Euroregion Karpacki

Euroregion Europa Viadrina

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat lekcji: Formy współpracy międzynarodowej w Europie

Grupa docelowa: III poziom edukacyjny, liceum ogólnokształcące/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

Treści nauczania

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju.

Uczeń:

4. przedstawia przyczyny oraz pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Unii Europejskiej oraz procesów dezintegracyjnych na wybranych przykładach.

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega współpraca międzynarodowa,
- omawia formy współpracy międzynarodowej,
- przedstawia, na czym polega współpraca państw europejskich, jaki ma zakres i formy.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE

Forma zajęć: praca indywidualna i praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, atlasy geograficzne, mapa polityczna świata, zeszyt

Materiały pomocnicze:

E. Halizak, R. Kuźniar, *Stosunki międzynarodowe. Geneza, struktura, dynamika*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006.

A. Morawczewska, *Przyszłość CEFTA wobec procesów integracji europejskiej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin” 2001, vol. VIII, Sectio K: Politologia, s. 7–25.

J. Muś, *CEFTA: rozwój i bariery w handlu zagranicznym*, Instytut Europy Środkowej, „Komentarze IES” 2019, nr 76.

PRZEBIEG LEKCJI

Przed lekcją uczniowie zostają poproszeni o zapoznanie się z częścią *Przeczytaj*e-materiału.

Faza wprowadzająca

- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat współpracy międzypaństwowej. Nauczyciel prosi chętnych uczniów o wypisanie na tablicy znanych im organizacji międzynarodowych i zakreślenie tych, do których należy Polska. Uczniowie krótko opisują główne zadania każdej z wypisanych organizacji, jednocześnie odszukując na mapie najważniejsze jej siedziby.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Uczniowie wspólnie z nauczycielem oglądają film edukacyjny. Nauczyciel zatrzymuje materiał po każdym z punktów integracji państw i prosi wybranego ucznia o wskazanie wady i zalety danego rozwiązania (np. unia monetarna – zaleta: kontrola EBC, wada: utrata niezależności pieniężnej). Pozostali uczniowie wspierają kolegę/koleżankę w przypadku pojawienia się trudności z odpowiedzią.
- Nauczyciel dzieli uczniów na cztery zespoły. Każdy z tych zespołów ma za zadanie przygotować plakat skierowany do hipotetycznego kraju, który nie należy do żadnej organizacji międzynarodowej. Dwa zespoły tworzą plakat zachęcający do zaangażowania się we współpracę międzynarodową, a dwa kolejne mają za zadanie podtrzymać brak współpracy na arenie międzynarodowej takiego państwa. Następnie zespoły prezentują swoje stanowiska.
- Po prezentacji wszystkich czterech plakatów nauczyciel inicjuje dyskusję podsumowującą wady i zalety różnych form współpracy międzynarodowej. Prosi

uczniów o wskazanie, jakie metody współpracy są według nich najkorzystniejsze dla Polski, a które należałoby poprawić.

- Nauczyciel prosi uczniów o samodzielne wykonanie kilku wybranych ćwiczeń z e-materiału.

Faza podsumowująca

- Przypomnienie celów lekcji.
- Podsumowanie najważniejszych pojęć omawianych na lekcji. Dokonanie oceny pracy uczniów.

Praca domowa

- W ramach pracy domowej długookresowej uczniowie indywidualnie przygotowują pracę pisemną na temat polskiej współpracy międzynarodowej w Europie – jej zasięgu, celów i zmian w czasie. Mogą przy tym korzystać z różnych źródeł informacji: opracowań, monografii, źródeł internetowych itp.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Film edukacyjny zawarty w e-materiale może być wykorzystany podczas powtórzenia materiału całego działu „Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata” (zakres podstawowy VII).